

Oman elintarviketuotannon käyttöönoton tehostaminen kuntayhtymän sisäisessä toiminnassa

Jyri Bemerståhl, Toni Juvonen

Laurea-ammattikorkeakoulu

Oman elintarviketuotannon käyttöönoton tehostaminen kuntayhtymän sisäisessä toiminnassa

Jyri Bemerståhl, Toni Juvonen
Palveluliiketoiminta
Opinnäytetyö
joulukuu 2021

Jyri Bemerståhl, Toni Juvonen

Oman elintarviketuotannon käyttöönoton tehostaminen kuntayhtymän sisäisessä toiminnassa

Vuosi 2021 Sivumäärä 39

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena oli toimeksiantajan, Keski-uudenmaan koulutuskuntayhtymän oman tuotannon raaka-aineiden käyttöasteen parantaminen ja tehostaminen toimeksiantajan omilla kampuksilla. Työn tavoitteena oli tuottaa kehityssuunnitelma osaksi kestävän kehityksen polkua. Kehityssuunnitelmassa avataan konkreettiset seuraavat askeleet oman raaka-aine käytön tehostamiseen.

Opinnäytetyön tietoperusta koostuu kestävästä kehityksestä, vastuullisuudesta, lähiruoasta ja luomusta. Kestävä kehityksen eri osa-alueet on tarkasteltu Keudan vastuullisuus strategian mukaisesti, mutta myös toisen asteen koulutuksen näkökulmasta. Keudan arvojen mukaisesti oman tuotannon käyttöönoton tehostaminen on mahdollisuus edistää tuotetun luomu- ja lähiruuan määrää saman kuntayhtymän sisällä. Oman tuotannon suurempi käyttöaste sisäisessä toiminnassa on yksi osa toimeksiantajan vastuullisuusstrategiaa.

Opinnäytetyön toiminnallisessa osassa tutkimusaineisto kerättiin avoimella haastattelulla, lomakehaastattelulla sekä osallistuvalla havainnoinnilla. Tutkimusaineisto osoitti kolmen eri menetelmän käyttämisen olleen hyvä ratkaisu aineiston keräämiseen. Asiantuntijoiden avoimella haastattelulla saatiin ensikäden tietoa tutkimuksen kohteesta, näin oli mahdollista rakentaa tarkennettuja kysymyksiä verkkopohjaiseen lomakehaastatteluun. Lomakehaastattelussa avoimet kysymykset tuottivat riittävän aineiston mitä tarkennettiin osallistuvalla havainnoinnilla Saaren kartanolla.

Opinnäytetyön tuotoksena laadittiin toimeksiantajalle kehityssuunnitelma, jolla kuvataan seuraavat askeleet puutarhan raaka-aineiden oman käytön tehostamisessa. Tutkimusaineistosta analysoitujen tulosten voidaan todeta samojen kriittisten pisteiden sekä haasteiden ohjaavan tilaajan ja toimittajan välistä yhteyttä. Kehityssuunnitelma kuvaa seuraavat askeleet oman käytön tehostamiseen. Toimeksiantajan mielestä työn tuotoksena tehtyä kehityssuunnitelmaa voidaan hyödyntää toimialojen välisessä yhteistyössä, osana Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymän strategian toteutumista. Kehityssuunnitelma kokoaa yhteen kehityskohtia sekä tekee näkyväksi arjen toiminnan mahdollisuuksia.

Asiasanat: kestäväkehitys, Keuda, luomuruoka, lähiruoka, vastuullisuus

Jyri Bemerståhl, Toni Juvonen

Improving the Efficiency Use of KEUDA's own Groceries Production

Year 2021 Pages 39

This thesis is commissioned by Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä, KEUDA. The objective was to improve and enhance the usage of KEUDA's use of groceries and products on campuses. The purpose was to produce a development plan as a part of the path to sustainable development. The plan uses concrete examples as steps to enhance the usage of raw materials.

The theoretical framework of the thesis reviews sustainable development, accountability, local food as well as organic food. The different sections of sustainable development have been studied from two perspectives: firstly, as a part of KEUDA's accountability strategy and secondly as a part of education. Using the school's own materials and products is seen to implement the accountability strategy. It is also perceived as a possibility to promote the usage of local and organic foods in the county.

The data for the thesis was collected via open interviews, form interviews and participatory observations. The usage of these three methods proved to be a working solution. Firsthand information could be collected from the interviews with specialists and then further used as a basis for interviewing others via forms. All the information was then gathered and used while observing at Saaren kartano.

The product of the thesis is a development plan for enhancing the usage of raw materials in KEUDA's own garden. The thesis provides next concrete steps to improve operations as well as views on critical points of action and most important challenges.

From the commissioner's point of view the development plan can be utilised in the cooperation between industries and in the strategy work in KEUDA. The thesis gathers important growth points and brings possibilities to the fore.

Keywords: accountability, Keuda, organic food, local food, sustainable development

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Toimeksiantajan esittely.....	7
2.1	Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä, Mäntsälä Saari.....	7
2.2	Keudan kestävän kehityksen strategia 2020-2024.....	8
3	Omantuotannon käyttöasteen tehostaminen	9
3.1	Kestävä kehitys.....	9
3.1.1	Ekologinen kestävyys	11
3.1.2	Taloudellinen kestävyys.....	12
3.1.3	Sosiaalinen ja Kulttuurinen kestävyys.....	13
3.2	Vastuullisuus	14
3.3	Lähirooka	15
3.4	Luomutuotanto	18
4	Tutkimusmenetelmät ja tutkimuksen toteutus	21
4.1	Laadullinen tutkimusmenetelmä	22
4.2	Avoin haastattelu	23
4.3	Lomakehaastattelu	23
4.4	Osallistuva havainnointi	23
5	Toteutus ja tulokset	24
5.1	Avoimen haastattelun toteutus ja tulokset	24
5.2	Lomakehaastattelun toteutus ja tulokset	26
5.3	Osallistuvan havainnoinnin toteutus ja tulokset.....	28
6	Kehityssuunnitelman laatiminen.....	29
7	Johtopäätökset	32
	Lähteet	34
	Kuviot	36
	Taulukot	36
	Liitteet.....	37

1 Johdanto

Kestävä kehitys ja vastuullisuus ovat erittäin näkyvää ja on yksilötasolla tai ison yrityksen strategiassa jo arkipäivää. 2020-luvulla luomu- ja lähiruuan kulutus ja tuotanto on kasvanut ja sen saatavuus on parantunut. Pienilläkin teoilla ja muutoksilla on merkitystä, niin yksilö kuin yritys tasolla. Kasvatus ja koulutus ovat avainasemassa ympäristötietoisuuden lisäämisessä ja kestävään elämäntapaan oppimisessa. Kestävän kehityksen koulutuksen tavoitteena on, että se huomioidaan kaikessa kasvatuksessa ja koulutuksessa. Kestävään elämäntapaan sitoutuneet kansalaiset, joiden tietoja, taitoja ja motivaatioita kartutetaan kaikkeen kasvatukseen ja koulutukseen sisäänrakennetulla kestävä kehityksen kasvatuksella. Enää ei riitä pelkkä teoreettinen opetus, vain koko toimintaympäristön konkreettiset teot eri menetelmineen ja tarvitaan toimintakulttuuria, joissa kestävä elämäntapa tulee todelliseksi ja jossa sen kehittämiseen harjaannutaan (Loukola 2007,6.)

Tämän opinnäytetyön toimeksiantaja toimi Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä, joka on kiinnostunut parantamaan ja tehostamaan oman puutarha tuotannon käyttöastetta omissa yksiköissä. Ensisijaisesti kohteena oli Keuda Saaren toimipiste ja Keudan ravintola- ja catering-alan koulutuksen opetuskeittiöt. Opinnäytetyön tarkoituksena oli tehostaa käyttöastetta omassa elintarviketuotannossa syntyneistä raaka-aineista kuntayhtymän kaikissa opetuskeittiöissä, mutta myös sen palvelukeittiöissä. Keudan arvojen mukaisesti oman tuotannon käyttöönoton tehostaminen on ainutkertainen mahdollisuus edistää itse tuotetun luomu- ja lähiruuan määrää kuntayhtymän sisällä. Oman tuotannon suurempi käyttöaste sisäisessä toiminnassa on yksi osa toimeksiantajan vastuullisuusstrategiaa.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on kehityssuunnitelman laatiminen Keudan puutarhan oman tuotannon raaka-aineiden käytön kehittämiseksi. Lopputuloksena syntyy kehityssuunnitelma, kehityssuunnitelman tarkoitus on ohjata tilaajia ja loppukäyttäjiä tehostamaan oman tuotannon raaka-aineiden käyttöastetta koulutuskuntayhtymän sisällä. Oman käyttöönoton tehostamisella pyritään kasvattamaan kestävä kehityksen sekä vastuullisuuden ajattelua ja tapaa toimia kuntayhtymässä strategian mukaisesti.

Opinnäytetyön tietoperusta koostuu kestävästä kehityksestä, vastuullisuudesta, lähiruoasta ja luomusta. Kestävä kehityksen eri osa-alueet on tarkasteltu Keudan vastuullisuusstrategian mukaisesti, mutta myös toisen asteen koulutuksen näkökulmasta. Opinnäytetyön toiminnallisessa osassa käytettiin laadullisen tutkimuksen menetelmistä, avointa sekä lomakehaastattelua ja osallistuvaa havainnointia. Lomakehaastattelun tuloksia analysoitiin aineiston sisältöanalyysillä, aineistolähtöisesti. Raportin toisessa luvussa esitellään opinnäytetyön toimeksiantajana Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä, Keuda. Kolmannessa luvussa esitellään opinnäytetyön teoreettinen viitekehys, joka koostuu kestävästä kehityksestä, kestävä kehityksen yhteydessä

puhutaan myös usein kestävyiden kolmesta ulottuvuudesta. Tässä osiossa käsitellään myös mitä on luomu- ja lähiruoka. Luvussa neljä kerrotaan työssä käytetyt tutkimusmenetelmät ja tutkimuksen toteutus. Viidennessä luvussa esitellään tutkimuksen toteutus ja tulokset. Kuudennessa luvussa esitellään kehitysuunnitelman laatiminen ja seitsemännessä luvussa johtopäätökset.

2 Toimeksiantajan esittely

Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä eli tuttavammin Keuda. Keuda toimii nimensä mukaisesti Keski-uudellamaalla. Keudalla on yhteensä yksitoista toimipistettä. Keudan kampukset sijaitsevat Järvenpäässä, Keravalla, Mäntsälässä, Nurmijärvellä, Sipoossa ja Tuusulassa. Keudan hallinto sijaitsee Järvenpäässä. Kuntayhtymän hallinnosta vastaavat jäsenkuntien asettamat yhtymävaltuusto ja yhtymähallitus (Keuda 2020).

Keuda järjestää ammatillista peruskoulutusta, aikuiskoulutusta, oppisopimuskoulutusta ja kansanopistokoulutusta sekä toimii alueellisena työelämän kehittäjänä. Vuonna 2015 Keudassa opiskeli ammatillista perustutkintoa yhteensä 4551 opiskelijaa. Vuositasolla aloittavia opiskelijoita on keskimäärin 1500 (Keuda 2020).

Monet näistä toimipisteistä olivat aiemmin itsenäisiä yhdellä paikkakunnalla opetusta antaneita ammattioppilaitoksia. Näitä olivat Järvenpään ammattikoulu, Mäntsälän ammattikoulu, Tuusulan sosiaalialan oppilaitos, Nurmijärven ammattioppilaitos, Järvenpään kotitalousopettajaopisto, Mäntsälän maatalous- ja puutarhaoppilaitos sekä Pekka Halosen akatemia (Keuda 2020).

Keudan palvelu- ja opetuskeittiöt ostavat vihanneksia, marjoja, säilykkeitä ja pakasteita noin 400.000 € joka vuosi, opetuskeittiöiden osuus on tästä luvusta vajaa puolet. Tuotteet tulevat pääosin muutamasta tukkuliikkeestä, ja Keudan Mäntsälä Saaren tuotannon osuus on hyvin pieni eri toimipisteissä (Keuda 2020).

Keudassa kehitetään ja edistetään kestävästä kehitystä monella tapaa, mikä näkyy strategiata-solla asti. Organisaation toimintaa tarkastellaan kestävä ja vastuullisen toiminnan avulla aktiivisesti ja monipuolisesti eri toiminnollisuuksista käsin. Vuonna 2020 syntyi kestävä ja vastuullisen kehityksen strategia, joka jatkuu vuoteen 2024 asti (Keuda 2020).

2.1 Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä, Mäntsälä Saari

Keuda Mäntsälä Saaren kartano on Suomen suurimpia luonnonvara-alan kouluttajia. Maa- ja metsätalouden opiskelijoilla on hyvä oppimisympäristö kartanon pelloilla ja metsissä. Keudan toimipisteistä Saaren kartano on pohjoisin. Se sijaitsee 13 km Mäntsälän keskustasta pohjoiseen. Saaren kartanossa on maatalous-, puutarha-, luonto- ja ympäristö-, metsä- sekä

maarakennusalan opetusta. Keuda Mäntsälä Saaren eri viljely- ja avomaapalstat koot vaihtelevat vuosittain. Avomaan vihannesviljely on noin 0,8 ha, pensamustikka 0,18 ha. Avomaan viljely on luomutuotantoa. Kasvihuoneviljelyssä tuotetaan kaikki luomumenetelmin, kuten tomaatteja, vesikurkkua, munakoisoa, paprikaa ja erilaisia salaatteja. Suurimmat tuotannot tuotetaan kasvihuoneissa, joissa vihanneksien osuus on 1500 neliötä, viljelykausi kestää huhtikuusta lokakuun loppuun. Kukkatuotannon osuus on 1700 neliötä, tämä lisäksi on pieni näyte-maa, missä viljellään koe-eriä ja omenatarha 0,3 ha. (Kononen 2021.)

2.2 Keudan kestävän kehityksen strategia 2020-2024

Vastuullisuus ja kestävä kehitys näkyvät Keudan uudessa strategiassa usealla tasolla. Tällä pyritään vastaamaan niihin haasteisiin, joita Keudan muuttuva toimintaympäristö aiheuttaa. Keudassa pyritään myös ottamaan vastuuta globaaleista haasteista ja toimimaan aktiivisena ilmasto- ja ympäristötyössä. Keudassa ollaan vastuullisia niin opiskelijaa, ympäröivää yhteiskuntaa kuin ympäristöä kohtaan. Tavoite Keudassa on kouluttaa opiskelijoista ympäristövas- tuullisia ammattilaisia. (Inkinen 2020.)

Keudan työtä ohjaa kierto- ja jakamistalouden kartta, joka johdattelee oppilaitoksen moni-naista työtä eri osa-alueilla kohti kestävä ja yhteiskuntaa uudistavaa toimintaa. Kiertotalou- desta on povattu uutta markkinatalouden mallia, jonka periaatteina ovat materiaalien ja raaka- aineiden tehokkaat kierrot ja näistä uuden liiketoiminnan kehittäminen. Talouden murros tar- koittaa myös työn ja taitojen murrosta, ja ammatillisella oppilaitoksella on tärkeä rooli koulut- taan tulevaisuuden tekijöitä. Kuvio yhdessä kerrotaan nykyhetken kestävästä käytännöistä ja vastuullisuuden tavoitteista vuoteen 2024 mennessä. (Inkinen 2021.)

Kuvio 1: Kestävän Keudan kiertotalouden kartta (Keuda 2021).

Uudistettu, Okka säätiön hallinnoima Ammatillisten oppilaitosten kestävän kehityksen sertifikaatti on otettu käyttöön Järvenpään Sibeliuksenväylän toimipisteessä ja se tullaan laajentamaan Keudan eri toimipisteisiin. Tämä sertifiointi kohdistuu opetukseen ja sen erilaisiin toteutuksiin mm. työpaikoilla tapahtuvan oppimiseen. Keudan yhteisissä palveluissa (sisältäen mm. ruokapalvelut ja kiinteistö) on toteutettu Ekokompassi -ympäristöjärjestelmää vuodesta 2020. ”Omissa oppimisympäristöissämme on vastuullisuutta ja kestävä kehitystä huomioitu aikaisemminkin mm. ruokapalvelujen toteuttamisessa ja kiinteistöjen energiaratkaisuissa. Ekotehokkuuden ja kiertotalouden perusajatukset ovat vaateita, joita on otettava entistä enemmän huomioon erilaisissa toiminnoissamme”. (Inkinen 2021.)

3 Omantuotannon käyttöasteen tehostaminen

Tämä opinnäytetyö nostaa esille oman tuotannon käytön merkitystä ja mitä vaikutuksia sillä olisi kuntayhtymän sisäisessä toiminnassa. Opinnäytetyö on yksi osa vastuullisuus ja kestävän kehityksen strategiaa vuosina 2020-2024. On tärkeää myös huomata, että toiminta tapahtuu toiseen asteen oppilaitoksessa, missä kestävä kehitys on osa pakollisia opintoja, eli kestävällä kehityksellä on myös kasvatuksellinen funktio. Seuraavissa alaluvuissa käsitellään yksilön osuutta kestävässä kehityksessä, ja oppilaitoksen rooli kestävä kehityksen kasvatuksessa. Alaluvuissa mainitaan, miten kestäväkehitys näkyy eri oppilaitoksen toimintakulttuurissa ja mitä on tehty konkreettisesti näiden asioiden hyväksi, kuten Keudan yhteisissä palveluissa. Toimintaa tarkastellaan myös koko kuntayhtymän tasolla. Kestävän kehityksen näkökulmasta olemme ottaneet huomioon ekologisen kestävyuden yhtenä osa-alueena, joka on Keudan ruokapalvelun kestävät ravintolapalvelut, jonka toiminta paranisi entistä enemmän oman tuotannon korkeammalla käyttöasteella. Ekologinen kestävä kehitys on vahvasti mukana näissä kaikissa toimintaympäristöissä.

Seuraavissa alaluvuissa käsitellään tarkemmin kestävä kehitystä, sen määritelmää ja merkitystä organisaatolle. Sen jälkeen kerrotaan mitä kestävä kehityksen kolme ulottuvuutta tarkoittavat opetuksessa ja oppilaitoksen arjessa. Ekologinen kestävä kehitys toimii pohjana muille kestävä kehityksen osa-alueille, jos toiminta ei ole ekologisesti kestävä, niin tuskin se on sosiaalisesti tai taloudellisesti kestävääkään (Niemi-Kapee 2019). Sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävä kehitys on yhtä tärkeää kuin ekologinen kestävyys, myös koulumaailmassa ekologinen ulottuvuus on ollut tähän mennessä korostuneessa asemassa. (Suomen ympäristöopisto Sykli 2005).

3.1 Kestävä kehitys

Kestävä kehitys on laaja käsite, joka pitää sisällään määritelmän: On ihmisten hyvinvointia maapallon kantokyvyn rajoissa (Valtioneuvoston kanslia 2021). Kestävä kehitys on sellaista

kehitystä ja toimintaa, joka tyydyttää nykyisten ihmisten tarpeet viemättä tulevilta sukupolvilta mahdollisuutta tyydyttää omia tarpeita. Jokainen yksilö pystyy omilla valinoilla vaikuttamaan kestäväan kehitykseen ja sen toteutumiseen. (Niemi- Kapee 2019.)

Kestäväan kehitykseen ja ympäristökysymyksiin liittyvän osaamisen lisääminen on oleellisen tärkeää. Ilmastonmuutoksen torjuminen, kasvava luonnonvarojen kulutus, luonnon monimuotoisuuden kaventuminen ja kehityskysymykset ovat tärkeitä asioita Suomelle sekä koko globaalille yhteisölle. (Suomen ympäristöopisto Sykli 2005.)

Keskinäisriippuvuus on kestäväan kehityksen kannalta tärkeää. Keskinäisriippuvuudella tarkoitetaan sitä, että sosiaaliseen perustaan, talouden toimintaan ja ympäristön kuormitukseen liittyvät asiat ovat monin eri tavoin kytköksissä toisiinsa. Esimerkiksi työpaikkojen lisääminen vahvistaa sosiaalista perustaa ja ihmisten hyvinvointia, mutta ympäristön kannalta ei ole samantekevää millaisille aloille uudet työpaikat syntyvät. Ympäristön kannalta parhaita ovat toimialat, joille syntyvät työpaikat eivät lisää ympäristön kuormitusta. Toinen esimerkki on ruoantuotanto, joka on tärkeää ihmisten hyvinvoinnin näkökulmasta ja työllistää myös paljon ihmisiä. Samalla siihen liittyy myös merkittäviä ympäristökysymyksiä, sekä ruoantuotantoon ja sen työllistävävaikutus on suuri, kulutukseen liittyviä kysymyksiä pitäisikin tarkastella kokonaisuutena. (Suomen ympäristöopisto Sykli 2005.)

Ammatillisen koulutuksen haasteena on tuottaa elinkeinoelämän tarpeisiin ammattilaisia, jotka hallitsevat työtehtäviinsä liittyvät ympäristöasiat ja lainsäädännön velvoitteet. Myös vapaaehtoiset ympäristönsuojelun keinot kuten toimialakohtaiset ympäristöohjelmat ja ympäristöjärjestelmät ovat arkipäivää monilla työpaikoilla. On tärkeää, että nämäkin järjestelmät tulevat tutuiksi jo opiskelun aikana. Koulutuksen tavoitteena on kasvattaa vastuullisia ja osallistuvia kansalaisia, jotka osaavat ottaa kestäväan kehityksen näkökulmat huomioon työssään ja arjen valinnoissa. (Suomen ympäristöopisto Sykli 2005.)

Ruokavalioiden ilmastovaikutuksia koskevien tulosten ja syömispaikkoja koskevan aineiston perusteella arvioiden hävikin vähentämisellä tai ruokapalvelujen hankinnoilla ei ole juurikaan suoraa vaikutusta kuluttajien keskimääräisen ruokavaliion ilmastovaikutuksiin (kg CO₂-ekv per ruokavaliio). Kuitenkin ruokapalvelut ohjaavat osaltaan kuluttajien ruokakäyttäytymistä. Sen takia niillä voi olla välillistä merkitystä, kun tavoitellaan ruokavaliomuutosta ja ruokavaliion ympäristövaikutusten vähentämistä. Siinä mielessä ruokapalvelujen hankinnat ja ruokahävikin vähentämispyrkimykset ovat osa julkista keinovalikoimaa ympäristövaikutusten vähentämiseksi. (Valtionneuvoston tutkimus- ja selvitysneuvonta 2019.) Kestäväan kehityksen yhteydessä puhutaan myös kestävyuden kolmesta ulottuvuudesta, eli ekologisesta, taloudellisesta ja sosiaalisesta kestävyyydestä.

3.1.1 Ekologinen kestävyys

Ihmisen aiheuttama ympäristökuormitus ylittää nykyisin monilta osin maapallon kantokyvyn rajat, mikä vaikuttaa merkittävästi ihmisten hyvinvointiin. Kestävässä kehityksessä puhutaan usein ekologisesta eli ympäristöllisestä kestävydestä. (Valtioneuvoston kanslia 2021.) Ekologinen kestävä kehitys toimii pohjana muille kestäville osa-alueille. Ekologisen kestävyuden tavoite on taata ekosysteemin toimivuus tulevaisuudessa, eli ei haluta häiritä ekosysteemiä siten että ne eivät enää palautuisi. (Niemi- Kapee 2019).

Oppilaitoksen toiminnan suoria, ylläpitotoiminnoista aiheutuvia ympäristövaikutuksia ei voida pitää yhtä merkittävänä kuin opetuksen ja oppimisen kautta syntyviä epäsuoria myönteisiä vaikutuksia. Ylläpitotoimintoihin liittyvien ympäristöasioiden huomioimisella on kuitenkin keskeinen merkitys opiskelijoiden ja henkilöstön ympäristötietoihin, -taitoihin ja -asenteisiin vaikuttamisessa. Ollakseen uskottava opetuksessaan on oppilaitoksen itse toimittava niin kuin opettaa. Ylläpitotoimintoihin liittyviä epäsuoria myönteisiä vaikutuksia syntyy esimerkiksi seuraavissa arkitoiminnoissa kuten: ruokala ja sen keittiön toiminnassa, puhtaanapito, kuljetukset ja liikenne. (Suomen ympäristöopisto Sykli 2005.)

Ekologinen kestävyys näkyy esimerkiksi Keudan ruokapalveluissa siten että käytetään kehitettyjä kestäviä ruokajärjestelmiä, koska ne ovat tärkeä tukipilari kohti kestävää toimintaa tulevaisuudessa. Keudan ravintolapalveluiden ajatus on toimia aktiivisena ilmastoystävällisen ja luonnon monimuotoisuutta tukevan ruokavalion kehittäjänä. Ravintolapalveluiden keskeisenä tavoitteena ovat planeetan rajoja kunnioittava ruokavalio. (Inkinen 2021.) Kulttuurista moninaisuutta tukevat elementit ja hävikin pienentäminen. Ajatus, että pyritään ajattelemaan mahdollisimman hiiliviljely myönteisesti, eli kaikki kasvien viljely on lähtökohtaisesti hiiliviljelyä. Kasvit sitovat kasvaessa hiiltä ja tuottavat hapetta. Tämä on elämän perusyhtälö. (Yara Finland Oy 2021.)

Ravinteet, jotka siirtyvät lannoituksen seurauksena vesistöihin pyritään kierrättämään luomutuotannossa. Nämä tekijät vaikuttavat siihen, että ilmaan pääsevien fossiili hiilipäästöt vähenvät, luonnon monimuotoisuutta hyödynnetään ja tuovat ekososiaalisen sivistyksen, kun tieto taito kehittyy. Ekososiaalista sivistystä määritellään seuraavasti: ”Ekososiaalisen sivistyksen johtajatuksena on luoda elämäntapaa ja kulttuuria, joka vaalii ihmisarvon loukkaamattomuutta, ekosysteemien monimuotoisuutta ja uusiutumiskykyä sekä samalla rakentaa osaamis pohjaa luonnonvarojen kestäväälle käytölle perustuvalla kiertotaloudelle. Ekososiaalinen sivistys merkitsee ymmärrystä erityisesti ilmastonmuutoksen vakavuudesta sekä pyrkimystä toimia kestävästi. (Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto ry 2021).

3.1.2 Taloudellinen kestävyys

Kestävän kehityksen ajattelussa taloudella on mahdollistajan rooli. Talous mahdollistaa yhteiskunnan toiminnan ja palveluiden järjestämisen. Sosiaalinen perusta siis edellyttää toimivaa taloutta. Talous kuitenkin käyttää luonnonvaroja ja kuormittaa ympäristöä. Kestävän kehityksen kannalta tärkeää on talouden toiminnasta aiheutuvan ympäristökuormituksen minimoiminen. Sillä miten asioita tuotetaan ja mitä asioita ihmiset ostavat ja kuluttavat, on suuri vaikutus kestäväälle kehitykselle. (Valtioneuvoston kanslia 2021.)

Ilmastonmuutos on ongelma, joka vaikuttanut ekosysteemiin ja se on hyvä esimerkki siitä, että ihminen ei ole elänyt ekologisesti eikä taloudellisesti kestävällä pohjalla. Nyt siitä alkaa olemaan taloudellista haittaa ja näkyy taloudessa. Nykyään ajatellaan myös mitä taloudellinen kestävyys on sisällöltään ja laadultaan tasapainoista kasvua, joka ei perustu pitkällä aikavälillä velkaantumiseen tai varantojen hävittämiseen. (Niemi-Kapee 2019.)

Kestävä talous on edellytys yhteiskunnan keskeisille toiminnoille. Jos talous on kestävällä pohjalla, niin häiriöistä palaudutaan paremmin. Siihen pitkäjänteisesti tähtäävä talouspolitiikka luo otolliset olosuhteet kansallisen hyvinvoinnin vaalimiselle ja lisäämiselle. Kestävällä pohjalla oleva talous helpottaa myös kohtaamaan vastaan tulevia uusia haasteita, kuten väestön ikääntymisestä aiheutuvia kasvavia sosiaaliturva- ja terveystoimenpiteitä. Kestävä talous on sosiaalisen kestävyuden perusta. Sosiaalista kestävyyttä vaalivat mekanismit taas auttavat osaltaan lievittämään niitä vaikeuksia, joita nopeasti muuttuvassa maailmantaloudessa voi syntyä. (Ympäristöministeriö 2021.)

Nykyään on alettu menemään positiivisempaan suuntaan, koska raha kertoo konkreettisesti jonkun arvon ja ihmisen on helppo ymmärtää lukuja. On alettu arvottamaan rahallisesti luonnon eri ekosysteemipalveluita tai ympäristön vaikutuksia luonnolle. (Niemi- Kapee 2019.)

Koulun omassa arjessa sekä opetuksessa voidaan toteuttaa kestävää taloudellista ajattelua ja kasvatusta. On tärkeää, että ei lokeroida asioita tietyn otsakkeen alle, vaan ymmärretään kokonaisuuksia. Monet asiat koulun arjessa ja opetuksessa toteuttavat samanaikaisesti ekologista, sosiaalista ja taloudellista kestävyyttä. Esimerkiksi luomu- ja lähiruoka osana kouluruokaa on kestävää kaikilla kolmella tavalla. (Suomen ympäristöopisto Sykli 2005.)

Kestävän kehityksen osuus opetuksessa on hyvin pieni, mutta opettajan ja muun henkilöstön oma kiinnostus aiheeseen on tärkeä. Epäsuoraa tai passiivista oppimista kouluympäristössä tapahtuneen ajan. Taloudellinen ja ekologinen kestävyys asetetaan yhteiskunnassa usein vastakkain, mutta koulun arkikäytännöissä niiden tavoitteet voivat hyvin tukea toisiaan. Taloudellinen ajattelu, rajallinen kulutus, ja energian sekä veden säästäminen ovat molemmat kestäviä tapoja. Koulussa on myös hyvä nostaa esille taloudellinen kestävyys esimerkiksi tavaroiden jakaminen, lainaaminen ja uusiokäyttö sekä kestävien, kierrätettävien ja kotimaisten tavaroiden suosiminen. (Suomen ympäristöopisto Sykli 2005.)

Koulun hankinnat perustuvat elinkaariajatteluun, missä otetaan huomioon kaikki ympäristövaikutukset, joita tuotteen valmistamiseen, jakelemiseen, käyttämiseen ja käytöstä poistamiseen liittyy. Elinkaaren ympäristövaikutuksista kertovat mm. ympäristömerkinnät. Kouluissa kiertoalouden korostaminen ja kotimaisten tuotteiden käyttäminen ovat vain muutamia esimerkkejä mitä koulussa opastetaan. Koulu on tärkeä ympäristö missä se voi kasvattaa opiskelijoista tiedostavia ja osaavia kuluttajia. (Suomen ympäristöopisto Sykli 2005.)

Ruokapalvelut ovat aktiivisesti yrittäneet löytää keinoja, miten toimia taloudellisesti kestävästi. Ennen kestävä kehityksen ohjelmaa, niin ruokapalveluissa vähennettiin esimerkiksi veden kulutusta ottamalla käyttöön eri siivousmenetelmät- ja välineet, mutta myös tarjottimet poistettiin ruokailoista kokonaan vuonna 2016. Näin olleen energian -ja veden kulutus laskivat huomattavasti. (Inkinen 2021.)

Kotimaisten sekä luomu raaka-aineiden käyttöaste on pysynyt korkealla. Yhteinen ruokalista kaikilla kampuksilla ja keskitetyt hankinnat ovat vaikuttaneet positiivisesti taloudelliseen kestävyys. Ruokalistalta on vähennetty eläinperäisiä raaka-aineita ja kasvien osuutta lisätty. Ruoanvalmistuksessa kustannustehokkuus on parantunut, sillä kuljetuksia on keskitetty. Ruoanvalmistuksen optimoinnilla ja hävikin pienentämisellä pyritään taloudellisesti kestäväan strategiaan. (Inkinen 2021.)

3.1.3 Sosiaalinen ja Kulttuurinen kestävyys

Sosiaalisessa ja kulttuurisessa kestävydessä keskeisenä kysymyksenä on taata hyvinvoinnin edellytysten siirtyminen sukupolvelta toiselle ja taata seuraavalle sukupolville ihmisarvoinen elämä. Yhä jatkuva väestönkasvu, konfliktit, köyhyys, ruoka- ja terveydenhuolto, sukupuolten välinen tasa-arvo sekä koulutuksen järjestäminen ovat globaalin sosiaalisen kestävyys haasteita, joilla on merkittäviä vaikutuksia ekologiseen ja taloudelliseen kestävyys. Näihin haasteisiin vastaaminen vaatii suuria ponnistuksia sekä yksittäisiltä valtioilta että kansainväliseltä yhteisöltä. (Ympäristöministeriö 2021.)

Maailmanlaajuisesti tasa-arvoisuus ei tällä hetkellä toteudu halutusti. Tavoitteena on maailmanlaajuisesti päästä parempaan tasa-arvoisuuteen, oikeudenmukaisempaan ja hyvinvoivaa yhteiskuntaan. Yksi merkittävä kysymys on köyhyys ja sen poistaminen. Olisi tärkeää taata kaikille taloudellinen turva ja siten ihmisarvoinen elämä. Maailmanlaajuisesti on eriarvoisuutta eri alueiden kesken, mutta myös eri maiden sisällä, erityisesti rikkailla alueilla. On syntynyt väestön segregatio, eli eriytyminen valtion sisällä on suurta, tämä näkyy jopa Suomessa. (Niemi-Kapee 2019.)

Sukupuolten välisessä tasa-arvo ajattelussa Suomessa moni nainen ajattelee olevansa tasa-arvoisessa asemassa, mutta globaalisesti tämä ei ole itsestään selvä asia monissa maissa.

Väestönkasvu on haastava asia, joka vaikeuttaa, sitä että kaikilla olisi parempi tasa-arvoisempi elämä. Ongelmana lienee, että resurssit eivät jakaudu tasaisesti ja ne eivät kohdistu oikein. (Niemi-Kapee 2019.)

Koulutus on merkittävässä roolissa sosiaalisessa ja kulttuurisessa kestävyudessa, joka on yksi tie pois köyhyydestä, mutta myös vaikutus tasa-arvoon naisten ja miesten välillä. Koulutus on myös avainasemassa lapsilukuun ja väestönkasvuun. (Niemi- Kapee 2019.)

Sosiaalisessa kestävyudessa tärkeitä aiheita ovat tasa-arvo, demokratia, maailmanlaajuinen kansalaisuus, köyhyyden vähentäminen, oikeudenmukaisuus, toisten kunnioittaminen, monikulttuurisuus, ihmisoikeudet, antirasismi, osallisuus, yhteisöllisyyden tunne ja yhteistyö. Näiden arvoperustojen mukaan rakentuu, minkälainen koulun toimintakulttuuri on. Toimintakulttuuri tulisi olla demokraattinen, tasa-arvoinen, avoin ja osallistuva. (Suomen ympäristöopisto Sykli 2005.)

3.2 Vastuullisuus

Kestävän kehityksen mukaisessa päätöksenteossa ja toiminnassa tulee ottaa ympäristö, ihminen ja talous tasavertaisesti huomioon. (Ympäristöministeriö 2013.) Maataloudella on valtava vaikutus luontomme kasvi- ja eläinlajien säilymiseen, luonnon monimuotoisuuteen. Se on yksi merkittävä kestävä kehityksen haaste. Tässä ei riitä pelkkä luonnonsuojelu eikä erityisen arvokaiden biotooppinen säilyttäminen. Perinteisten kotieläintilojen kautta ihmisellä on ollut positiivinen vaikutus luontoon. Tämä on ajan saatossa menetetty, kun on siirrytty yksipuoliseen tehotuotantoon, joissa eläimiä ei laidunnetta. Lisäksi kemiallisilla lannoitteilla ja erityisesti torjunta aineilla on ollut tuhoisa vaikutus lajien määrään. Jatkossa ihmisen toiminnan on tuettava luonnon elävyyttä ja maataloutta on harjoitettava niin, että se vaalii myös monipuolisia ekosysteemejä ja edistää luonnon monimuotoisuutta niin tuotanto alueiden reunamilla villissä luonnossa kuin itse maatalousalueiden sisälläkin. Luomutuotannossa tähän kiinnitetään huomiota ja monimuotoisuuden vaalimista pidetään tärkeänä. (Nuora & Pöytäniemi 2013, 13.)

Opetuksessa olisikin oleellista löytää yhteydet ihmisen toiminnan, mm. talouden ja kulttuurin, oman elämäntavan ja kestävä kehityksen haasteiden välillä. Lisäksi tarvitaan tietoa ongelmien ehkäisemisestä ja omista konkreettisista vaikutusmahdollisuuksista. Monet tämän hetken ympäristöongelmista, esimerkiksi ilmastonmuutos ja otsonikato, ovat maailmanlaajuisia ja aistein havaitsemattomia. Oman toiminnan yhteyksiä ympäristökysymyksiin voi olla vaikea mieltää. Sama koskee monia sosiaalisen kestävyuden haasteita - ongelmat voivat olla niin kaukana oppilaan omasta elämäntavasta, että ne eivät kosketa. Opetuksessa olisikin oleellista löytää yhteydet ihmisen toiminnan, mm. talouden ja kulttuurin, oman elämäntavan ja kestävä kehityksen haasteiden välillä. (Suomen ympäristöopisto Sykli 2005.) Siksi juuri konkreettinen toiminta ja missä esimerkiksi koulun ylläpitotoiminnassa näkyy vastuullisia elementtejä missä yksi suuri

tekijä on toimitapojen muuttaminen. Kuvio kahdessa ilmenee Keudan kestävän painopisteiden tavoitteet vuosina 2022-2024.

Kuvio 2: Vastuullisuuden ja kestävän kehityksen painopisteet Keudassa. (Keuda 2021.)

3.3 Lähiruoka

Lähiruoalla tarkoitetaan erityisesti paikallisruokaa, joka edistää oman alueen paikallista taloutta, työllisyyttä ja ruokakulttuuria, on tuotettu ja jalostettu oman alueen raaka-aineista ja joka markkinoidaan ja kulutetaan omalla alueella. Lyhyitä jakeluketjuja määrittää taloudellisten toimijoiden määrän väheneminen ketjussa, toimijoiden yhteistyö, paikallinen talouskasvu sekä tuottajien ja kuluttajien maantieteelliset ja sosiaaliset yhteydet. (Maa- ja metsätalousministeriö 2021.)

Lähiruoan määrittely on sen sijaan hyvin moninaista. Sille ei ole yhtä jaettua käsitettä. Ensimmäisen kerran lähiruoasta on puhuttu 1990-luvulla, mutta varsinaisen määrittelyn teki vasta Lähiruokatyöryhmä vuonna 2000. Sen mukaan lähiruoka on ”ruoantuotantoa ja -kulutusta, joka käyttää oman alueensa raaka-aineita ja tuotantopanoksia edistäen oman alueensa taloutta ja työllisyyttä”. (Sitra 2010.)

Suomen Elintarviketeollisuus ry puolestaan määrittelee lähiruoan ”Suomessa tuotetuksi ruoksi”. Myös kuluttajatutkimuskeskuksen tekemä tutkimus rajaa aluetta edelleen.

Tutkimuksessa haastateltujen kuluttajien mielestä lähiruoan määritelmään sopii hyvin väittää: ”Lähiruoka on tuotettu Suomessa enintään 100 km:n säteellä sen ostopaikasta”. Tuotantopaikan sijaitessa ulkomailla sadan kilometrin säteellä ruokaa ei pidetä lähiruokana. (Sitra 2010.)

Lähiruoka on lähellä tuotettua, oman alueen raaka-aineita ja tuotantopanoksia hyödyntävää sekä kuluttajien toiveisiin vastaavaa ruokaa. Maa- ja metsätalousministeriön lähiruoka työryhmässä vuonna 2021 julkaisussa määriteltiin lähiruokaa seuraavasti.

• Vastaa oman alueensa kuluttajien toiveisiin ja tarpeisiin.
• Täyttää elintarvikkeiden lakisääteiset vaatimukset ja kaupan laatuluokituksen.
• Hygieeninen laatu ja turvallisuus on varmistettu vähintään omavalvontajärjestelmällä.
• Tuotannossa ja jalostuksessa käytetään mahdollisimman paljon oman alueen raaka-aineita ja tuotantopanoksia.
• Markkinat ovat alueelliset.
• Tuotantoketjussa käytetään kestävän kehityksen mukaisia menetelmiä.
• Suosii vuodenaikojen sesonkeja.
• Hyödyntää alueellista ruokaperinnettä tuotekehityksessä ja markkinoinnissa.

Kuvio: 3 Lähiruoan piirteet. (MMM 2021).

Nämä ovat asioita miksi meillä kuluttajilla voi olla eri näkemykset, miten koemme jonkun olevan lähiruokaa. Nykyään ymmärretään mitä lähiruoka on ja miksi valitaan se osana ruokavaliota. Lähiruolla on iso merkitys oman alueen talouteen: se antaa työtä ja toimeentuloa, keryyttää verotuloja omalla alueella ja lisää alueen taloudellista riippumattomuutta.

Lähiruoka ja sen kasvava kysyntä lisäävät kuluttajien vaihtoehtoja elintarvikevalinnoissaan, kasvattavat alkutuotannon elinvoimaisuutta uusien markkinamahdollisuuksien kautta, antavat lisäarvoa kaupan ja ammattikeittiöiden valikoimiin sekä matkailulle, edistävät kestävän kehityksen mukaista yritystoimintaa, mahdollistavat ruuan jäljitettävyyttä, avaavat ruuan tuotannon vastuullisia toimintatapoja ja antavat tuotteille kasvot. Nämä ovat seikkoja, jotka 2020-luvun kuluttajien ymmärtävät mitä lähiruoka on.

Kuluttajien tietoisuus ympäristön tilasta sekä yhä korkeampi koulutus- ja tulotaso muodostavat pohjan lähiruokatuotteiden kasvavalle markkinalle, koska lähiruokaan liitetään usein

mielikuvat puhtaammasta tuotannosta ja laadusta. Ympäristövaikutukset muodostuvat tulevaisuudessa yhä merkittävämmäksi myös koko elintarvikeketjussa, jolloin lähiruuan ekologinen merkitys kasvaa entisestään. (Sitra 2010.)

Lähiruuan saatavuus on parantunut ja lähiruoka on osa julkisia ruokapalveluja. Lähiruoka on huomioitu kuntien hankintastrategioissa ja ruokapalvelusopimuksissa ja sitä käytetään ja arvostetaan kaikissa Suomen kunnissa. (Maa- ja metsätalousministeriö 2021.)

Tämä on johtanut siihen, että on otettu käyttöön lähiruuan uusia hankintamenetelmiä kuten dynaaminen hankintajärjestelmä ja innovatiivinen hankintakumppanuus. Hankinnat osataan jakaa tarkoituksenmukaisiin kokonaisuuksiin, mikä mahdollistaa myös pienempien yritysten osallistumisen. Ruokapalveluiden ja hankinta-asiantuntijoiden markkinatuntemus on parantunut ja käydään aktiivista markkinavuoropuhelua hankintoja kehittäen. (Maa- ja metsätalousministeriö 2021.) Tällä on ollut suuri vaikutus siihen, että kouluissa ovat lähiruuan osuus ruokailutarjonnassa on kasvanut.

Maa- ja Metsätalousministeriön tutkimuksissa 2013- ja 2020-luvuilta todetaan seuraavasti: Suomalaisten aterioista iso osa valmistetaan ammattikeittiöissä. Julkinen sektori (valtio, kunnat, puolustusvoimat, kuntayhtymät) käyttää vuosittain noin 350 miljoonaa euroa ruuan ja raaka-aineiden ostoon. Vuonna 2013 hyväksytyyn lähiruokaohjelman taustaksi MMM:n tilaamassa selvityksessä arvioitiin lähiruuan osuuden olevan noin 10 % ravintoloiden ja kahviloiden sekä julkisten laitosten tarjonnasta. Julkisissa ammattikeittiöissä lähiruokahankintojen osuus on pysynyt vakaana vuosien 2013-2019 välillä ja on nyt noin 16 %. Maakunnittaiset erot lähiruuan hankintaosuuksissa ovat kuitenkin kasvaneet vaihdellen nyt yhdestä prosentista 47 %:iin. Kotimaisuusaste puolestaan on noussut noin 78 %:sta vuonna 2013 noin 83 %:iin vuonna 2019. Vuonna 2020 MMM:n tilaaman selvityksen mukaan lähiruokaa käytti päivittäin 29 % julkisista ammattikeittiöistä ja 36 % yksityisistä ammattikeittiöistä. Eniten lähiruokatuotteina käytettiin perunaa, juureksia, vihanneksia ja viljatuotteita. Nämä olivat myös lähiruokatuoteryhmiä, joiden käytön ennakoidaan lisääntyvän, samoin tuoreen tai pakastetun kalan. (Maa- ja metsätalousministeriö 2021.)

Kuluttaja tekee arkisin ruokaostoksensa yleensä häntä lähellä olevista, helposti saavutettavista kaupoista. Lähiruuan kasvava kysyntä näkyy vähittäiskaupassa, joka on tunnistanut lähiruuassaan lisäarvoa tuovan edun ja lisännyt strategioidensa mukaisesti lähiruokaa valikoimiinsa. (Maa- ja metsätalousministeriö 2021.)

Kuluttaja kohtaa lähiruuan yhä useammin myös ammattikeittiöiden tarjonnassa. Noin puolet ammattikeittiöiden raaka-aineista ostetaan ruokapalveluiden-tukkujen kautta ja toinen puoli suoraan tuottajilta, valmistajilta ja maahantuojilta. (Maa- ja metsätalousministeriö 2021.) Kouluissa hankinnoissa otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon ympäristönäkökohdat, esimerkiksi hankintojen keskittäminen, lähiruoka, luomutuotteet, pakkausten vähentäminen sekä suuret tilauskoot. (Suomen ympäristöopisto Sykli 2005.)

Lähiruoan määrittelyä ei välttämättä edes ole tarpeellista asettaa tarkkoja maantieteellisiä rajoja. Tiheään asutuilla alueilla maantieteellinen alue voi olla pienempi, kun taas alueilla, joissa välimatkat ovat pitkät, saattaa lähiruoan määritelmä olla väljempi. Mielekkäämpää voisi olla korostaa läheisyyden periaatetta. Läheisyyden periaatteeseen liittyy välikäsien vähäinen lukumäärä. Lähiruoka on ruoantuotantoa, jonka tuotanto ja kulutus tapahtuvat mahdollisimman lähellä toisiaan eivätkä vaadi pitkää toimitusketjua. Kuluttajille tärkeät lähiruoan ominaisuudet, kuten tuoreus ja korkealaatuisuus, tulevat varmistetuiksi juuri lyhyen toimitusketjun kautta. (Sitra 2010.)

3.4 Luomutuotanto

Luomuruoan käsite määritellään selkeästi, kun taas lähiruoka termi on edelleen hyvin monitulkintainen kokonaisuus. ”Luomu” tulee sanasta luonnonmukainen. Luonnonmukainen maataloustuotanto on virallisesti valvottua ja tiettyihin tuotantomenetelmiin liittyvää kasvinviljelyä, kotieläintuotantoa sekä elintarvikkeiden jatkojalostusta ja markkinointia. Luomun määrittely on paljolti EU-direktiivi pohjaista. (Sitra 2010.) Luomu on ruoantuotannon laatujärjestelmä. Se yhdistää ympäristön ja ilmaston kannalta parhaat käytännöt, runsaan biologisen monimuotoisuuden, luonnonvarojen säästämisen, eläinten hyvinvoinnin sekä elintarvikkeet, jotka on tuotettu luonnonmukaisista aineksista ja luonnollisin menetelmin, se vastaa luomutuotteiden kasvavaan kysyntään sekä edistää maaseudun kehittämistä. (Luomu.fi)

EU:n määritelmä luomuviljelylle on seuraava. Luonnonmukainen tuotanto merkitsee kestävästä maanviljelyä, joka ei ole haitallista ympäristölle tai eläimille. Siihen lasketaan mukaan kaikki tuotantoketjun vaiheet kuten raaka-ainetuotanto, sen käsittely, varastointi, kuljetus, jakelu ja myynti. (Euroopan parlamentti 2018.) Kuvio kolmessa kerrotaan luomuviljelyn perusperiaatteita ja mitä EU lain säännöksissä tarkoitetaan luomuviljelyllä.

Kuvio 3: Mitä luomuviljely on. (Europa parlamentti 2020.)

Kuvio 4. kerrottaan kokonaisvaltaisesti mitä luomu tarkoittaa, jokaisella osa-alueella kuten viljelyssä- ja ruokatuotannossa, eli mitä tapahtuu alkutuotannossa ennen kuin tuote saavuttaa kuluttajan.

Kuvio 4: Mitä luomu on. (Pro luomu 2021.)

Luomutuotannon tuotteita arvostetaan Suomessa korkeasti ja kymmenen vuotta sitten suurin osa tuotannosta meni vientiin Keski-Eurooppaan. Tilanne on nyt se, että Suomessa maatilojen määrä on puolittunut, mutta osa heistä on siirtynyt tavanomaisesta tuotannosta luomutuotantoon. Suomessa vuonna 2018 oli luomutilojen osuus 10 prosenttia, eli n. 4000 aktiivista luomumaatila. Ympäristön suojelun lisäksi asiakkaat arvostavat kotimaisuutta ja ettei keinotekoisia aineita käytetä lannoitteissa, kasteluvvedessä tai kemiallisia aineita tuholaistorjunnassa. Luomutuotanto on ollut nousujohteisessa kasvussa 2000- luvun alusta, ja on nyt vasta ymmärretty sen merkitystä Suomessa, joka on johtanut, että valtio alkanut panostaa sen kehittämiseen entistä enemmän. (Ihmepuutarha 2018.)

Luomuruokaa pidetään terveellisempänä vaihtoehtona kautta linjan ja kotimaisuus lisää sen arvostusta. Luomun laadusta ja mausta ihmiset ovat valmiit maksamaan. Erityisesti luonnon monimuotoisuus otetaan luomutuotannossa huomioon. Luomun biologinen torjunta ja luonnonmukainen lannoite eivät tuhoa eloperäisten aineita ja niissä elävien lajien määrää, joka keinotekoiset lannoitteet tekevät. Keinotekoisesti lannoitetut alueet vaikuttavat pitkään siihen ympäristöön missä sitä on käytetty. Luomuviljely rasittaa luontoa, mutta ovat selkeästi vähäisemmät kuin teollisia tuotantotapoja verratessa. Luomu on pohjimmiltaan ympäristölle eduksi ja sen negatiiviset vaikutukset ilmastoon ovat vähäiset. Tämä perustuu tehokkaampaan ravinteiden hyödyntämiseen tuotannon joka vaiheessa ja synteettisten aineiden poissaoloon. Tutkimuksissa on kuitenkin harvoin mitattu tuotetun määrän suhdetta ympäristölle aiheutuvan rasitteen. Vaikka luomutilojen päästöt kuten esimerkiksi ammoniakkiin ja typen osalta ovat pienemmät kuin tavanomaisia tiloja hehtaaria kohden, niin jokaista tuotettua tuhat kiloa kohti, on luomutuotannon päästöt ovat korkeammat. (Ihmepuutarha 2018.)

Uusien tutkimustulosten valossa ei enää ympäristövaikutukset voi olla enää syy nostaa luomutuotantoa. Eri viljelymuotojen parhaita puolien yhdistäminen on tulevaisuuden avaintekijöitä, joissa luonnon monimuotoisuus ja tehokas tuotanto voisivat toimia sopusoinnussa. Luomutuotannon suurin haaste Suomessa on aina ollut sadon pieni määrä jokaista viljelty hehtaaria kohti. Vastaavasti tavanomaisessa tuotannossa keinotekoisien lannoitteiden vähentäminen laskisi ympäristölle aiheuttamia rasitteita. (Ihmepuutarha 2018.)

Luomuviljelyn edut verrattuna tavanomaisen tuotannon nähden on esimerkiksi se, että luomuna kasvatettu vilja kestää luonnostaan paremmin rikkakasveja ja tuhoeläimiä. Energian kulutusta ajatellen, niin sitä kuluu lähes puolet vähemmän ja viljelytoiminta on jopa kolmanneksen energiatehokkaampaa. Luomun etuina on myös se hidastaa maaperän eroosiota ja lisää samalla eloperäisen aineksen määrää. Luomutuotanto säästää maaperää ja vesistöjä, koska siinä ei käytetä synteettisiä torjunta- tai lannoite. Luomutuotanto taloudellisesti on tällä hetkellä kannattavampi korkeamman hintatason ansioista. (Ihmepuutarha 2018.)

Yksi suomalaisen maaseutu- ja maatalouspolitiikan tavoitteita on ollut sekä luomu, että paikallisen ruoan edistäminen vaihtelevin painotuksin. Luomun esittämisen perustelut ovat

muuttuneet maatalouspolitiikasta ympäristöpolitiikan kautta ruokapolitiikkaan ja myös ilmastopolitiikansuuntaan. Suomessa on aloitettu suomalaisen ruoan edistämishjelma, jonka tavoitteena on lisätä kuluttajien arvostusta ruokaa kohtaan ylipäänsä, kehittää ruoan laatua, ohjeistaa kuluttajia ravitsemusasioissa sekä edistää luomun ja paikallisen ruoan käyttöä. (Mononen & Silvasti, 2012.148)

Sosiaaliset vaikutukset luomualan nousulla olisivat positiiviset, koska tämän seurauksena se lisäisi luomuosaamista, vaihtoehtoisten ja integroitujen kasvinsuojelumenetelmien osaamista ja vaikuttaisi positiivisesti suomalaiseen puhtaaseen ruokatuotannon maineeseen. Luomutuotannon kasvu vaikuttanee myönteisesti myös koko luomutuotantoketjun kehittymiseen. Toisaalta ollaan huomatta tietyillä aloilla, kuten luomupuutarha tuotannossa, että ollaan tuottajien kesken koettu luomupuutarhojen laajentaminen hyvin maltilliselle asenteelle. Luomutuotannon laajentamisen seuraukset voisivat olla myönteiset kuten keskinäinen yhteistyön parantaminen, mutta myös muiden toimijoiden kanssa toimiminen esimerkiksi matkailualan toimijoiden kanssa. Tämä vahvistaisi luomubrändin tuomaa lisäarvoa muillekin seudun yrityksille. (Luomuinstituutti 2021.)

4 Tutkimusmenetelmät ja tutkimuksen toteutus

Laadullisessa tutkimuksessa pyritään tutkimaan kohdetta kokonaisvaltaisesti. Arvojen merkitys korostuu laadullisessa tutkimuksessa ja tutkija ei voi irtisanoutua arvolähtökohdista, koska arvot määrittävät miten pyrimme ymmärtämään tutkimuksen kohdetta. (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2007,156-157.)

Laadullinen tutkimus on luonteeltaan kokonaisvaltaista tiedon hankintaa, ainestoa kootaan luonnollisissa, todellisissa tilanteissa. Laadullisen tutkimuksen käyttö nostaa tutkittavien äänen esiin mahdollisimman autenttisesti. Laadullisen tutkimuksen metodeja ovat esim. teemahaastattelu, osallistuva havainnointi, ryhmähaastattelut ja erilaisten dokumenttien ja tekstien loogisesti etenevät analyysit. (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2007,160-161.)

Laadullinen tutkimus ei siis ole vain yhden tyyppinen hanke vaan joukkio mitä moninaisempia tutkimuksia. Laadullinen tutkimus suosii aina ihmistä tutkimisen kohteena. Laadullisessa tutkimuksessa tutkija pyrkii paljastamaan odottamattomia seikkoja. (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2007,159-161.)

4.1 Laadullinen tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyössä on käytetty laadullisen tutkimuksen menetelminä avointa haastattelua, lomake haastattelua ja osallistuvaa havainnointia. Nämä menetelmät sopivat parhaiten laadullisen aineiston keräämiseen. Opinnäytetyössä on käytetty termiä laadullinen tutkimus, tästä menetelmästä voidaan käyttää myös nimeä kvalitatiivinen tutkimus. (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2007,131.)

Vilkan (2015, luku 5) mukaan laadullista tutkimusta käytetään eri aloilla muun muassa työyhteisöjen yhteisöllisyyden, asiantuntijuuden kehittymisen, moniammatillisuuden, osaamisen, rekrytoinnin sekä opiskeluun liittyvien kokemusten tutkimukseen. Sillä on pureuduttu yhteisön arvoihin ja johtamiseen. Sen avulla on tarkasteltu oman alan kansainvälistystä ja markkinointia, ammattialan erilaisia ammatillisia toimintamalleja, hyvinvointia ja oman mallin sukupuolittuneita käytäntöjä. (Vilka 2015, 117.).

Laadullisissa tutkimuksissa kokemukset muodostuvat aina ihmisen eletyssä ja koetussa todellisuudessa, elämismaailmassa. Elämismaailmassa on todellisuus, jossa henkilön kokemuksista muodostuneet käsitykset muodostavat subjektiivisesti ymmärretyiksi ja henkilökohtaisesti merkitykselliseksi. Laadullisessa tutkimuksessa merkitykset ovat laatuja. Laadut ovat se mieli, jonka tutkittava antaa kokemuksilleen ja käsityksilleen. (Vilka 2015, 118.)

Opinnäytetyössä on kehitetty toiminnallista-osa aluetta Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymässä, Saarenkartanolla. Kehitystyössä on käytetty laadullisen tutkimuksen menetelmiä, opinnäytetyön aineistonkeruussa. Päämenetelmät olivat kolme eri laadullisen tutkimuksen menetelmää. Olemassa olevan tiedon keruuseen on käytetty lomake haastattelua, joka sisälsi avoimia kysymyksiä. (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2007,157.)

Lomakehaastattelun tuloksia on analysoitu aineiston sisältöanalyysillä, aineistolähtöisesti. Opinnäytetyössä on myös käytetty avointa haastattelua kohdistuen kahteen asiantuntijaan. Asiantuntijahaastattelut on nauhoitettu ja analysoitu tekstiä pelkistäen ja yhdistäen osallistuvan havainnoinnin tuloksiin. Asiantuntijahaastattelujen analysoinnista syntyneitä tuloksia käytettiin lomakehaastattelun pohjana. Tutkimusaineisto ei suoraan olo vastaustutkimus ongelmaan, oman käytön tehostamiseen. Havaintojen kuvaaminen kertoo kuitenkin tutkijoille mitä ihmiset ovat tehneet, sanoivat, kertoivat sekä kirjoittivat tutkimukseen liittyen. (Vilka 2016,81.)

Varmistamaan riittävän kattavan aineiston, on käytetty vielä kolmatta laadullista menetelmää osallistuvaa havainnointia. Oli luontainen valinta edistää aineiston keruuta paikan päällä puutarhalla, koska osallistuminen yhteisön toimintaan oli mahdollista. (Vilka 2006,45). Havainnointikertoja oli yhteensä kolme kappaletta Saarenkartanoon, oman käytön lisäämisen esteiden tulokulmalla. Havainnointi kerroilla kerättyä aineistoa tulkitaan tutkimuksellisesti peilaten lomakehaastattelun sekä asiantuntijahaastattelun aineistoon. On tärkeää, että havainnot

pidetään tulkittaessa erillään mahdollisista tutkimus aineoston tuloksista, vaikkakin nämä ovat mahdollisesti hyvin samankaltaisia. (Vilkkä 2016,89.)

4.2 Avoin haastattelu

Opinnäytetyössä laadullisen tutkimuksen välineenä on käytetty avointa haastattelua. Avoinhaastattelu tunnetaan myös nimillä vapaahaastattelusta, syvähaastattelusta, informaalahaastattelu, ei-johdetettu haastattelu tai strukturoimaton haastattelu (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2007,204). Avoimessa haastattelussa haastattelijä selvittelee haastateltavan ajatuksia, mielipiteitä, tunteita ja käsityksiä sen mukaan, kun ne luontaisesti tulevat esille haastattelun edetessä. Avoin haastattelu on kaikista haastattelumuodosta lähimpinä normaalia keskustelua. (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2007,204-205.)

Avointa haastattelua käyttäessä keskustelun ohjaaminen jää haastattelijan vastuulle. Opinnäytetyössä tehtiin samoille henkilöille useampi haastattelu kuten myös laadullisen tutkimuksen ohjeen mukaisesti (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2007,204). Avoimen haastattelun vaikeus on muuttuvat tekijät haastattelun edetessä. Aihe voi vaihtua keskustelussa nopeastikin, mitä kokeneempi haastattelijä sitä helpommin haastattelun jäsentäminen onnistuu. Haastattelijan oma kokemus haastateltavasta aiheesta antaa etumatkaa ja lisää syvällisyyttä haastatteluun. (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2007,204-205).

4.3 Lomakehaastattelu

Opinnäytetyön avoimen haastattelun tietopääomaa tukevoitettiin myös lomakehaastattelulla. Lomakehaastattelussa asetettiin kysymykset ennalta päätettyyn järjestykseen (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2007,204). Lomakehaastattelu eli strukturoitu haastattelu tapahtui lähettämällä Survey kyselylinkki valikoiduille henkilöille sähköpostilla. Survey kyselyssä kysely osoitetaan kohdehenkilöille, jotka muodostavat otoksen tai näytteen tietystä perusjoukosta. (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2007,188).

Lomakehaastattelussa oli avoimia kysymyksiä, tällöin kysymyksen jälkeen on avointila vastauksia varten. (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2007,193). Avoimia kysymyksiä on käytetty sen vuoksi, koska todelliset ja aidot vastaukset veivät tutkimustamme eteenpäin. Avoimet kysymykset voidaan tunnistaa siitä, että ne sallivat itseilmaisun ja korostaa vastaajan keskeiset asiat vastauksissa. Avoimia kysymyksiä esittäessä myös vastaajan tunteet voivat tallentua vastauksiin. Vastaajan motivaatio vastauksiin sekä vastaajan omat tarkoitusperät nousevat esille avoimia vastauksia kerätessä. (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2007,196).

4.4 Osallistuva havainnointi

Laadullisen tutkimusten metodeista aineiston keruuseen valikoitui myös osallistuva havainnointi. Tämä oli luonnollinen valinta avoimahaastattelun ja lomakehaastattelun tueksi. Havainnointi kerrat sovittiin ennalta ja osallistuimme arkeen kiertämällä puutarhalla

asiantuntijoiden kanssa. (Vilkkä 2006,44.) Kolmella havainnointi kerralla aihetta lähestyttiin todentamalla esteitä oman tuotannon käytön lisäämiseen. Vaikka tarkkaa tietoa ei ollut tarpeeksi kohdistettuun havainnointiin, pyrkimys oli hyödyntää avoimessa haastattelussa kerättyä aineistoa.

Havainnointi kerroilla aloitettiin yleisntason asioista ja edettiin kuunnellen ja kysellen havainnointi kohteilta. Havainnoitavat johdattelivat myös tutkimuskysymysten äärelle, missä on paljon yhtäläisyyttä avoimenhaastattelun ja lomakehaastattelun aineistossa. (Vilkkä 2006,44.)

Osallistuva havainnointi on mahdollista, kun tutkija pääsee mukaan havainnoitavaan yhteisöön. Osallistuvalla havainnoilla saadaan kerättyä tietoa hyvin yhteisön käyttäytymisestä ja kuinka he toimivat käytännössä puheiden tueksi. Havainnoinnin kohteet toimivat myös käytännössä aiemmin kuvaamallaan tavalla. Yhteisöön mukaan pääsemiseen tarvitaan yhteistä sosiaalista pääomaa ja luottamusta, nämä olivat opinnäytetyössä meidän vahvuuksiamme koska yhteisö oli ennalta tunnettu. Havainnoinnissa keskityttiin avainhenkilöiden havainnointiin. Tällä tavoin on rakennettua laaja-alainen otanta eri prosesseihin. Useat havainnoinnin aiheet ovat kulttuurillisia tai johtamiseen liittyviä, näissä korostuu avainhenkilöiden rooli havainnoidessa, kun haluamme päästä syvälle keskusteluissa. (Vilkkä 2006,45.)

5 Toteutus ja tulokset

Tutkimuksen kohteena olivat Saarenkartanon tuotteiden tilaaminen ja tilausprosessit. Kehitystehtävänä oman tuotteiden käytön tehostaminen. Tutkimukseen valikoitui tuotteiden tilaajia, tuottajia sekä loppukäyttäjiä. Aineiston keräämiseen käytimme laadullista tutkimusta. Aineisten kerääminen alkoi avoimella haastattelulla, näitä suoritettiin kahdelle asiantuntijalle. Avoimen haastattelun pohjalta rakensimme lomakehaastattelun verkkopohjaisena, tällä halusimme laajentaa aineistoa, jotta saisimme laajemman otannan oman käytön tehostamiseen. Verkkopohjaiseen lomakehaastatteluun saimme kymmenen vastausta, kysely lähetettiin yhdelletoista vastaajalle. Kolmantena osana aineiston keruuta käytimme osallistuvaa havainnointia. Havainnointi kertoja teimme kolme kappaletta, tuolloin kiersimme Saarenkartanon työntekijöiden kanssa puutarhalla sattuman varaisesti kysymyksillä prosessia tarkentaen.

5.1 Avoimen haastattelun toteutus ja tulokset

Opinnäytetyössä toteutettiin aineistonkeruussa myös avoimia haastatteluja. Haastateltavaksi valittiin kaksi asiantuntijaa Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymän sisältä, kumpikin haastatteluista toteutettiin yksilöhaastatteluina. Asiantuntijoiden haastatteluissa syntyneestä aineistosta rakentui toimeksiantoa tukeva kulttuurinen kuvaus kehitystyöstä. Asiantuntijahaastattelut nauhoitettiin ja analysoitiin tekstiä pelkistäen. Aineistoa analysoidessa keskityttiin vain

aineiston sisältöön eikä haettu tulkintoja aineiston ulkopuolelta. (Hirsjärvi & Remes & Saja-vaara 2007,222.)

Avoimet haastattelut etenivät luontaisesti keskustellen. Keskustelut nostivat esille myös muita aiheita, mutta keskustelu ohjattiin takaisin pääaiheeseen. Avoimenhaastattelun teemat olivat myöhemmin verkkopohjaisesti toteutettavan lomakehaastattelun sisältöä tukevia apukysymyksiä (liite 2). Avoimia haastatteluja suoritettiin kaksi kappaletta. Suorituspaikkana kummassakin oli Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymän kampukset.

Asiantuntijat totesivat laadullisten tekijöiden tuotteen ja palvelusuhteen olevan hyvällä tasolla, kuitenkin tietoisuuden lisäämistä oman raaka-aine tuotannon käytön ja kestävän kehityksen merkityksellisyydestä pidettiin tärkeänä. Vastuullisuuden korostamisen sisäisessä raaka-aineiden liikkumisessa Keudan kampuksilla nähtäisiin lisäävän yhteenkuuluvuutta kestävän kehityksen polun rakentuessa. Mahdollisen yhteistyön lisääminen eri toimialojen välillä voisi edistää oman tuotannon raaka-aine käytön tehostamista kampuksilla. Kestävän kehityksen strategia ja polku voi myös lisätä painetta ohjata kulttuuria oman käyttöönoton tehostamiseen. Saarenkartanon raaka-aineet ovat Keudan kampuksille lähiruokaa ja varsinkin luomutuotteet tuottavat lisäarvoa loppukäyttäjille, sekä tukevat vastuullisuutta.

Oman käytön lisääntymiseen voivat vaikuttaa juurtuneet asenteet ja käytännöt raaka-aineiden tilaajien kulttuurissa. Tällä hetkellä Saarenkartano ei tarjoa esikäsiteltyjä tai puolivalmistettuja tuotteita, tämän koetaan olevaan negatiivinen kilpailutekijä muihin tukkureihin verrattuna. Vuodenaikojenvaihtelut vaikuttavat raaka-aineiden saatavuuteen sekä satokausiin, tämä voi luoda ongelmia toimitusvarmuuteen, mikäli esimerkiksi valotuen loppumisen jälkeen viljelyä ei tulevaisuudessa jatketa laajemmin. Toimivat tilauskanavat missä on helposti saatavissa mm. hintatiedot, raaka-aineiden saatavuus ja toimitusrytmit, voisi helpottaa palvelukokonaisuuden hahmottamista sekä voisi tehdä loppukäyttäjän ostamisesta helpompaa.

Mikäli tulevaisuudessa kestävän kehityksenpolku ohjaa hallitsemattomasti kysynnän kasvun liian nopeaksi, voi tämä aiheuttaa kysynnän ja tarjonnan kohtaamisen haasteita. Taloudellisilla ajureilla voidaan myös helposti kanavoida Keudan sisäistä hankintaa. Olemassa olevan tavarantilaamisen kulttuurilla on myös yksilön päätösten kannalta merkittävä rooli valinnoissa. Mikäli yhteistyö käynnistyy kampuksen tilaajien ja Saarenkartanon välillä verkkaisesti voidaan vaiva tilaamisessa nähdä oman käytön lisäämisen hyötyä suurempana.

Keudan koetaan voivan vahvemmin profiloitua luomu- sekä lähiruuan tarjoajana kampuksillaan. Tätä auttaa kestävän kehityksenpolun käyttöön ottaminen asteittain sekä yhteistyön lisääminen koko organisaatiossa. Saarenkartanolla voi olla myös merkittävä rooli tuotteiden jatkokäsittelyssä ja tätä kautta myös uusien käsiparien työllistämässä. Omien tuotteiden käytön lisääminen vaikuttaa luontaisesti myös rahan kiertoon kuntayhtymän sisällä.

5.2 Lomakehaastattelun toteutus ja tulokset

Opinnäytetyön aineisto on kerätty lomakehaastattelulla (liite,1), verkkopohjainen lomakehaastattelu lähetettiin 7.9.2021 yhdelletoista henkilölle ja saimme vastauksia kymmenen kappaletta. Lomakehaastattelu toteutettiin Survey Monkey -alustalla. Verkkopohjainen lomakehaastattelu toimi hyvin eri organisaatioiden välisessä tiedon hankinnassa. Lomakehaastattelussa oli kymmenen avointa kysymystä, avoimilla vastauskentillä. Kysymykset syntyivät avoimenhaastattelun tuloksia analysoimalla. Lomakehaastattelun aineisto purkaa syitä ja syy-seuraus suhteita toimittajan ja tilaajan yhteyteen.

Lomakehaastattelussa on otettu huomioon avointen kysymysten asettelu. Kysymyksen alla on tyhjä kenttä vastaukselle, avoimeen kysymykseen ei luontevasti pysty vastaamaan sanoilla kyllä tai ei. Verkkopohjaiseen lomakehaastatteluun vastasi useamman ammattialan ihmisiä. Jokaisella vastaajista on jonkinlainen yhteys tai loppukäyttäjäsuhde Saaren kartanon tuotteisiin. Lomakehaastattelu toteutettiin nimettömänä, aineiston keruussa halusimme keskittyä nimenomaan juurisyyhin oman elintarviketuotannon käyttöönoton tehostamisessa.

Lomakehaastattelun tuloksia analysoitiin aineiston sisältöanalyysillä, aineistolähtöisesti. Analyysissä on tulkittu ainoastaan syntynyttä aineistoa pelkistäen. Keski-Uudenmaan koulutus kuntayhtymällä on oma puutarha kampus Saaren kartano. Saarella kasvatetaan ja tuotetaan luomutuotteita oman koulutus kuntayhtymän sisällä. Viljelyvastuun ja kasvatuksen hoitavat Saaren kartanon puutarha ammattilaiset ja asiantuntijat. Työtä tehdä tunnetusti suurella sydämellä askel askeleelta kehittäen, lähiruoan ja kestävästä kehitystä kunnioittaen.

Saaren kartanon tuotteet olivat tunnettuja kaikille vastaajille. Kausiluontoisuus korostui vastauksissa, myös avomaan tuotteet koettiin hyväksi vaihtoehdoksi kesäkaudella. Vastaajat olivat tilanneet syötäviä kukkia, yrttejä, hedelmiä, chilejä, krasseja. Kasvukauden alkaessa valikoimiin tulivat myös perinteiset tomaatit, kurpitsat, kurkut, kaalit, juurekset ja koisot. Saaren kartanolta on mahdollista ostaa myös laajalti eri mausteita. Valikoima kattaa myös luomujauhoja sekä kausittain varsiparsakaalia sekä maissia. Valikoimaa on myös kehitetty asiakaslähtöisesti yhdessä loppukäyttäjien kanssa.

Saaren kartanolla tuotteilla on osalta vakiintunut käyttäjäkunta Keudan sisällä sekä ulosmyynnissä. Tuotteiden hinnat koetaan suurelta osin edulliseksi, varsinkin valmiiksi rakennetut kassit ovat suosiossa. Lomakehaastattelussa tuotetarjoaman koettiin olevan hinnoittelun osalta vain harvoilla tiedossa. Mikäli tuotteet tilattaisiin ulkopuoliselta tukkurilta tämä hinnoittelun vaikea saatavuus voisi vaikuttaa negatiivisesti ostopäätökseen.

Vastauksissa myös todetaan sopimustuotteiden olevan halvempia ostaa muilta tukkureilta. Myös volyymihinnoittelua ei vastauksia tulkiten ole vielä Saaren Kartanon tuotteilla. Luomu tuotteet, sekä tuotteiden käsikosketeltava tuoreus ovat myyntivaltteja. Tuotteiden saatavuus koettiin hyväksi. Mahdolliset muuttujat hoidetaan pääosin perinteisesti puhelimitse, kasvotusten

tai sähköpostilla. Mahdollisissa tuote muuttujissa tai puutteissa on pyritty korostamaan muuta vastaavaa sesongin tuotetta. Mikäli Saaren kartanon tuote puutteet ovat tiedossa hyvissä ajoin tilaajalla, puuttuvat tuotteet tilataan tukusta.

Joustavat tilausajat, sekä myöhäiset tilausajankohdan sulkuajat koettiin hyväksi. Tämä voi kuitenkin joissakin tuotepuute tilanteissa aiheuttaa haasteen, jos tuotetta ei ole tilannut toista kanavaa pitkin tuotteen ollessa Saaren kartanolta loppu. Mahdollista tuote puutteista pyritään aina keromaan ennakoivasti. Yhteistyöllä tilaajan ja Saaren kartanon välillä on pystytty tekemään myös muuttuvissa tilanteissa toimivia ratkaisuja ilman tavarantoimitusta ensisijaisesti toiselta toimijalta.

Toimittajana Saaren kartano koetaan varmaksi. Erilaisten reklamaatioiden määrä on marginaalinen. Toimitettujen tuotteiden laatua on ollut hyvä. Poikkeamat tuotteissa ovat kohdistuneet tuotteiden kiertoaikaan jolloin esim. tomaatit ovat olleet liian pehmeitä haluttuun käyttötarkoitukseen. Salaattien mukana on myös välillä kulkeutunut hyönteisiä loppukäyttäjälle. Tavarantoimitus jakoi voimakkaasti mielipiteitä kyselyn tuloksissa. Tavarantoimitus on vahvasti kehitystä vaativa osa-alue. Huomioina nousi esiin, hinnoittelun selkeyden puuttuminen, tilauksen teon jälkeinen kuittaus vastaanotetusta tilauksesta sekä yhtenäisen tilausalustan puute.

Tuotteiden vertailtavuuden puute muiden toimittajien kanssa voi olla ostamisen este. Tavarantoimitus Saaren kartanolta monesti perustuu aiempiin kokemuksiin hyvästä laadusta ja palvelusta. Osa vastaajista kertoi tilauksen onnistuvan myös nykyisillä tavoilla hyvin. Tuotteiden saatavuuden sekä riittävyyden kanssa haluttaisiin lisää läpinäkyvyyttä, joka mahdollistaisi ennakoimista muiden toimittajien tilauksissa.

Saaren kartanon tuotteet toimitetaan ruoka raaka-aineille tarkoitettussa kestolaatikoissa, jotka ovat myös kierrätettäviä. Mikäli toimituksissa on kakkoslaadun tuotetta, näistä informoitu aina etukäteen tilaajalle. Tuotteiden laatu saa ylistäviä sanoja kyselyyn vastaajilta. Luomu maistuu ja näkyy jokaisessa tuotteessa. Tuotteiden pakkaaminen ja sopivat myyntierät tukevat kestävä kehityksen periaatetta kierrätettävyydellään ja koolla.

Saaren kartanon palvelusta sekä toimitussisällöstä toivotaan muidenkin tukkujen ottavan oppia. Mökki ja hävikki kassit ovat laadultaan vaihtelevia, myös pakkausmerkintöjen kuten chilien tulisuuden voisi ilmoittaa loppukäyttäjälle tarkemmin. Riittävä säilyvyys on tärkeää varsinkin, kun käsittelemme tuoretuotteita. Saaren kartanon tuotteiden koettiin olevan säilyvydeltään hyvällä tasolla. Lomakehaastattelun vastauksista voidaan kuitenkin nähdä säilyvydessä olevan myös erikoisemmissa tuotteissa vaihtelevuutta kausittain. Chilen pakkaamista pussien sijaan rasioihin kannattaa tulevaisuudessa pohtia. Saaren kartanon tuotteet ovat lähiruokaa ja ne eivät vaadi erillistä varautumista kuljetuksien aikaiseen kypsytukseen, vaan tuotteet pyritään keräämään juuri ennen lajittelua ja kuljetukseen pakkaamista.

Toimitusvarmuus pääsatokauden (kevät, kesä, syksy) ulkopuolella on monille tilaajista haaste. Ostojen keskittämisen näkökulmasta olisi hyvä, että myös talvikautena tuotteita olisi laajemmin valikoimissa. Saaren Kartanon sijainti koetaan yleisesti kaukaiseksi ja näin ollen spontaanit ostosreissut ovat vähäisiä itse puutarhalla. Tarve olisi myös valmiiksi pilkotuille vihanneksille sekä logistiikka taajuuden nostamisesta suuremmaksi. Kyselyn vastaajien mielestä tuotteiden toimitus on nopeaa ja aikataulut ovat pitäviä. Tuotteita toimitetaan Saaren Kartanon omalla logistiikalla tai hyödyntäen logistiikka-alan opiskelijoita.

5.3 Osallistuvan havainnoinnin toteutus ja tulokset

Ennalta sovittuja havainnointi käyntejä tehtiin osallistuvan havainnoinnin menetelmällä. Aineiston keruussa on haluttu tutustua puutarhan arjen toimintaan ja hakea alkutuotannon syitä oman käytön tehostamiseen kuntayhtymässä. Havainnointi kerrat toteutuivat Saaren Kartanon kampuksella, paikalla olivat jokaisella kerralla eri työntekijät ja asiantuntijat. Osallistuimme havainnointi kerroilla puutarhan arkirytmiiin ja havainnointiin osallistui vähintään yksi puutarhan työntekijä tai asiantuntija. Havainnointi kerroilla tehtiin täydentäviä kysymyksiä, kohdistuen havainnointi kerralla kerättyyn aineistoon. Kysymyksiä oli johdettu aiemmin kerätystä avoimen haastattelun aineistosta.

Tuoreus ja lyhyet toimitusketjut ovat Saaren kartanon vahvuus. Tuotteet voidaan kerätä kypsinä ja toimittaa omissa vihannekselaatikoissa tilaajille. Tuotteiden turhaa pakkaamista vältetään toimituksiin valmistuessa, monesti tuotteet kerätään ja pakataankin vasta toimituspäivänä. Tuotteiden toimitus täysin kypsinä voi joissakin tapauksissa aiheuttaa loppukäyttäjälle tarpeen muuttaa oman tilaamisen rytmiä. Kun tuotteet ovatkin jo saapuessa kypsiä voi esim. säilytykseen tarvita enemmän viileää tai puoliviileää tilaa.

Saaren kartanolla osallistuvaa havainnointi toteuttaessa on havaittavissa ammattilypeys ja kunnianhimo tuotteista. Tuotevalikoima on hyvin laaja, myös uusia kokeiluja tehdään vuosittaisin. Merkille pantavaa oli huomata aikataulut eli niin kutsutut viljelysuunnitelmat. Näillä suunnitelmilla ohjataan tuotannon aikataulua, kasvunopeutta sekä mitä tuotteita on tuleville kausille valittu kasvatukseen. Viljelysuunnitelmat ulottuvat parhaillaan yli vuoden päähän ennen varsinaista sadonkorjuuta.

Tuotteiden toimitukset puutarhalta kampuksille tulevaisuudessa on hyvä saada useammin viikossa, varsinkin pääkasvukaudella keväästä loppusyksyyn. Tuotteiden toimitus tapahtuu pääosin omalla logistiikalla joko Keudan logistiikanopiskelijoiden tai puutarhan omalla kyydillä. Toimitettujen tuotteiden reklamaatioita pyritään ennakoimaan aktiivisella yhteydenotolla tilaajiin ja loppukäyttäjiin. Tuote puutteiden tai saatavuusongelmien sattuessa pyritään tarjoamaan jotakin muuta vastaavaa kauden tuotetta.

Oman käytön tehostaminen vaatii jokaiselta toimijalta tekoja puheiden oheen. Puutarha ei koskaan nuku, vaikka lomat ja opiskelijat kulkevatkin omaa tahtiaan. Ennakointi ja tiivis yhteistyö tuo varmuutta tekemiseen. Mitä paremmin asioita voidaan suunnitella, sen helpommaksi työ oman käytön oton tehostamisessa kaikille tulee. Kulttuurin muutos helposta kestäväksi on varmasti jokaiselta osapuolelta vaativa haaste. Näkemällä asioita tulevaan riittävän yltäasolla auttaa saavuttamaan niitä kestävä kehityksen tavoitteita, jotka eivät juuri nyt eikä ensi vuonna ole vielä ajankohtaisia.

Havainnointi kerrat puutarhalla tukevoittivat aiemmin kerätyn aineiston oikeellisuutta. Työtä puutarha kampuksella tehdään suurella sydämellä jokaista tuotetta kunnioittaen. Mikäli tulevaisuudessa halutaan kehittää toimintaa kestävästi toiminnan talous sekä jatkuvuus huomioiden on, tärkeää ajatella kasvukausien jatkamista myös lokakuun lopun jälkeen. Käytännössä tämä vaatisi selvitystyötä ja kokonaisuuden tarkastelua kaupallisella tulokulmalla.

6 Kehitysuunnitelman laatiminen

Opinnäytetyössä toteutettiin toimeksiantajalle suunnitelma, jolla kuvataan seuraavat askeleet oman käytön tehostamisessa. Haastatteluiden ja kyselyn perusteella voidaan todeta samojen kriittisten pisteiden sekä solmukohtien ohjaavan tilaajan ja toimittajan välistä yhteyttä. Suunnitelma on konkreettinen visio oman käytön tehostamiseen. On tärkeää tehdä olemassa oleva tekeminen näkyväksi ja antaa toiminnalle lisää merkityksellisyyttä. Tämä opinnäytetyö rakentuu osaltaan tukemaan Keudan kestävä kehityksen polkua. Aihe kokonaisuus ei ole uusi, mutta selkeästi monialainen yhteistyö asian ympärillä on vasta rakentumassa. Kuviossa viisi kerrotaan toiminnan tarkoitus ja taustalla olevista arvoista.

Kuvio 5: Kehityssuunnitelman polku 1

Kulttuurinmuutoksessa tulee ymmärtää raaka-aineiden alkutuotantoa, on asiaa lähestyttävä konkreettisesti havainnoimalla ja tekemällä kysymyksiä alan asiantuntijoille. Näin teimme Saaren kartanolle tutustumaan, haastattelemaan ja havainnoimaan työtä.

Tilaaajat ja loppukäyttäjät ruokatuotannossa osaavat verrattaen hyvin katsoa satokausikalentereita. Kun tuotetaan tuotetta pöytään, kannattaakin eri sesonkien raaka-aineet pitää mielessä aina ruokalistoja suunnitellessa. Lomakehaastattelu aineistossa esille nousseet asiat kuten tuoreus, luomu ja lähituotanto ovat keskiössä, kun pohditaan missä raaka-aineet tuotetaan. Vihanneksien kasvatuksessa voidaan huomioida heti istutusvaiheessa, milloin näiden haluttu kypsyminen tapahtuu. Kuljetusmatkojen ollessa lyhyitä pystytään optimoimaan myös kypsyysaste ja tuotteita ei tarvitse kerätä puoliraakana ennen kuljetusta.

Asiakas- ja palvelutarjoamaa voidaan tulevaisuudessa venyttää kattamaan myös leikatut vihannokset, juurekset ja hedelmät. Konkreettisesti tämä tarkoittaisi mahdollisen tuotantokeittiön työskentelyn aloittamista Saaren kartanolla tai jonkin muun suurkeittiön yhteydessä. Palvelutarjoaman laajentaminen leikattuihin tuotteisiin voisi madaltaa kynnystä tilata tuotteita Saaren kartanolta. Tuotantokeittiöllä olisi luonnollisesti myös työllistävä vaikutus kuntayhtymän sisäisessä oman käytön tehostamisessa. Kuviossa kuusi kerrotaan toimipisteen lähi- ja luomuruoan arvosta ja sen tuotteista.

Kuvio 6: Kehityssuunnitelman polku 2

Tilausrytmistä suunnittelurytmiin - mitä enemmän tulevaisuudessa voidaan hyödyntää erialojen ammattiosaamista, sitä tuoreempaa ruokaa voimme tarjota. Olisi jopa optimaalista, jos puutarhuri soittaa tammikuussa ja kysyy mitä laitetaan ruokalistalla helmikuun lopussa.

Toivottavasti tällainen toiminta malli on lähempänä kuin arvataankaan. Saaren kartanolla puutarhurit tekevät laskelmia ja viljelysuunnitelmia juuri asiakkaan tulevaisuuden tarpeen mukaan, ei siis hukkaa vaan korvamerkittyjä eriä loppukäyttäjälle. Tässä voitaisiin puhua hetkelisistä reaktiivisuudesta siirtymisestä kohti suunnitelmallista proaktiivisuutta. Kauniista ajatuksesta on kuitenkin vielä matkaa konkretiaan oman käytön tehostamisessa. Tarvitaan askelia ja harppauksia, jotta eri tuotteiden osalta voidaan rakentaa ympärivuotista kasvualustaa kaupalliseen tarkoitukseen. Kuvio seitsemän kuvailee kuinka, räätälöidään asiakasystävällinen toiminta ja tuotteiden helpompi saatavuus

Kuvio 7: Kehityssuunnitelmanpolku 3

Lähiruoka on harvojen etuoikeus, varsinkin kun nykyisen tukkukauppioiden kanssa tuotetta kutsutaan ensin omiin varastoihin tai jakelukeskuksiin kasvaa hiilijalanjälki moninkertaiseksi ollakseen lähiruokaa. Kulttuurinmuutos on pitkälle asenteen johtamista sekä aitoa halua ymmärtää kokonaisuuksia. Kehityssuunnitelma ei ota kantaa johtamiseen tai sen poikkeamiin, mutta antaa tilannekuvan tämän hetken parannuskohteista oman käytön tehostamisen parantamiseksi.

7 Johtopäätökset

Opinnäytetyön tavoitteena oli tehdä toimeksiantajalle kehityssuunnitelma oman tuotannon käyttötehostamiseen. Oman käytön tehostamisen kehityssuunnitelma syntyi osaksi Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymän kestävä kehityksen polkua. Keudan arvojen mukaisesti oman tuotannon käyttöönoton tehostaminen on ainutkertainen mahdollisuus edistää itse tuotetun luomu- ja lähiruuan määrää saman kuntayhtymän sisällä. Oman tuotannon suurempi käyttöaste sisäisessä toiminnassa on yksi osa toimeksiantajan vastuullisuus strategiaa.

Kehityssuunnitelman tarkoitus on ohjata tilaajia ja loppukäyttäjiä tehostamaan oman tuotannon raaka-aineiden käyttöastetta koulutuskuntayhtymän sisällä. Oman käyttöönoton tehostamisella pyritään kasvattamaan kestävä kehityksen sekä vastuullisuuden ajattelua ja tapaa toimia kuntayhtymässä strategian mukaisesti.

Kestävä kehitys on laaja käsite, joka pitää sisällään määritelmän: On ihmisten hyvinvointia maapallon kantokyvyn rajoissa (Valtioneuvoston kanslia 2021). Kestävä kehitys on sellaista kehitystä ja toimintaa, joka tyydyttää nykyisten ihmisten tarpeet viemättä tulevilta sukupolvilta mahdollisuutta tyydyttää omia tarpeita. Jokainen yksilö pystyy omilla valinnoilla vaikuttamaan kestävään kehitykseen ja sen toteutumiseen. (Niemi- Kapee 2019.)

Kestävään kehitykseen ja ympäristökysymyksiin liittyvän osaamisen lisääminen on oleellisen tärkeää, jotta Suomi ja koko globaali yhteisö selviäisivät haasteista, joita tuovat esimerkiksi ilmastonmuutoksen torjuminen, kasvava luonnonvarojen kulutus, luonnon monimuotoisuuden kaventuminen ja kehityskysymykset. (Suomen ympäristöopisto Sykli 2005.) Kestävän kehitys on suuri kokonaisuus, monet kestävä kehityksen kysymykset ovat kauaskantoisia mutta tuntuvat tällä hetkellä jopa haastavilta toteuttaa. Tämän opinnäytetyön tuloksena syntyneessä kestävä kehityksen polussa kuvataan seuraavat askeleet oman käytön tehostamisessa. Kehityssuunnitelma on konkreettinen ehdotelma oman käytön tehostamiseen. On tärkeää tehdä olemassa oleva tekeminen näkyväksi ja antaa toiminnalle lisää merkityksellisyyttä.

Tässä opinnäytetyössä laadullisilla tutkimusmenetelmillä kerätty tutkimusaineisto osoitti kolmen eri menetelmän käytön toimineen hyvin. Asiantuntijoiden avoimella haastattelulla saatiin tietoa tutkimuksen kohteesta, näin oli mahdollista rakentaa tarkennettuja kysymyksiä verkkopohjaiseen lomakehaastatteluun. Lomakehaastattelussa avoimet kysymykset tuottivat tutkimusaineiston mitä tarkennettiin osallistuvalla havainnoinnilla Saaren kartanolla. Verkkopohjaisella lomakehaastattelulla saatujen vastauksien perusteella, aineisto oli riittävän laaja. Kaikki kolme laadullisen tutkimuksen menetelmää tuottivat toisiaan tukevia vastauksia. Selkeiksi kehityskohteiksi nousivat tilausjärjestelmän ja toimituksien haasteet. Tuotteistuksen sekä kaupallistamisen näkyväksi tekeminen auttavat varmasti saavuttamaan tulevaisuuden kestävä kehityksen tavoitteet.

Tulosten pohjalta valittiin aiheet kehityssuunnitelmaan. Kehityssuunnitelmaa verrattiin Keudan arvoihin, visioon ja missioon. Kehityssuunnitelmassa haluttiin korostaa asiantuntijoiden avoimessa haastattelussa esille nostamia oman käytön lisääntymisen esteitä ja mahdollisuuksia. Näihin voivat vaikuttaa suuresti juurtuneet asenteet ja käytännöt raaka-aineiden tilaajien kulttuurissa. Kuten avoimissa haastatteluissa on haluttu tuoda esille haastateltavien ajatuksia, mielipiteitä, tunteita ja käsityksiä sen mukaan, kun ne luontaisesti tulevat esille haastattelun edetessä.

Kehityssuunnitelma ei vastaa kaikkiin kehityskohtiin, vaan vaatii myös monialaista yhteistyötä sekä muutoksen johtamista. Onnistuessaan suunnitelma auttaa lisäämään luomu- ja lähiruuan osuutta Keudan omassa elintarviketuotannossa syntyneistä raaka-aineista kuntayhtymän kaikissa opetus sekä palvelukeittiöissä. Luonnonmukainen maataloustuotanto on virallisesti valvottua ja tiettyihin tuotantomenetelmiin liittyvää kasvinviljelyä, kotieläintuotantoa sekä elintarvikkeiden jatkojalostusta ja markkinointia. Luomun määrittely on paljolti EU-direktiivi pohjaista. (Sitra 2010.)

Saaren kartanon kampus sijaitsee keskeisellä paikalla Keudan muihin kampuksiin verrattuna. Lähiruoka on paikallisruokaa, joka edistää oman alueen paikallista taloutta, työllisyyttä ja ruokakulttuuria, on tuotettu ja jalostettu oman alueen raaka-aineista ja joka markkinoidaan ja kulutetaan omalla alueella. Lyhyitä jakeluketjuja määrittää taloudellisten toimijoiden määrän väheneminen ketjussa, toimijoiden yhteistyö, paikallinen talouskasvu sekä tuottajien ja kuluttajien maantieteelliset ja sosiaaliset yhteydet. (Maa- ja metsätalousministeriö 2021).

Lähteet

Painetut

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2014. Tutkimushaastattelu. Helsinki: Gaudeamus.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2018. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi. Myös vanhemmat painokset käyvät

Loukola, M-L. 2007. Kestävän elämäntavan oppiminen. Opetushallitus. Helsinki: Yliopistopaino Oy

Mononen, T. & Silvasti T.2012. Hyvä ja paha ruoka. Helsinki: Gaudeamus .

Nuora, M. & Pöytäniemi, E.2013. Tarinoita suomalaisesta luomusta. Latvia: Kurmakka - Organic Food Oy.

Seppänen, M., Kurppa, S., Rinne, M. & Alakukku, L. 2019. Ruokaa! Kestävä maatalous ja ruoantuotanto. Tallina: Maahenki Oy.

Vilkkä, H. 2015. Tutki ja kehitä. 4. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus

Vilkkä, H. 2006. Tutki ja havainnoi. Helsinki: Tammi.

Sähköiset

Elinkeinoelämän keskusliitto EK.2021. Vastuullisuus. Viitattu 01.11. <https://ek.fi/tavoitteemme/vastuullisuus/2021>.

Euroopan parlamentti. Kotisivut.2021. EU-säännöt tiukentuvat. Viitattu 01.11.2021.<https://www.europarl.europa.eu/news/fi/headlines/society/20180404STO00909/tietoa-luomuruoasta-eu-saannot-tiukentuvat>.

ihmepuutarha.fi. Kotisivut. Luomuviljelyn edut ja haitat. Viitattu 01.11.2021. <https://ihmepuutarha.fi/?p=189>.

Keuda.fi Kotisivut. Vastuullinen ja Kestävä Keuda. Viitattu 25.10.2021.<https://www.keuda.fi/keuda/vastuullinen-ja-kestava-keuda>.

luomo.fi. Kotisivut.2021. Mitä on luomu? Viitattu 01.11.2021. <https://proluomu.fi/mita-on-luomu/>.

Luomuinstituutti. Kotisivut.2021. 25 % Suomen pelloista luomuun vuoteen 2030 mennessä - millaisin vaikutuksin? Viitattu 01.11.2021. <https://luomuinstituutti.fi/25-suomen-pelloista-luomuun-vuoteen-2030-mennessa-millaisin-vaikutuksin/>.

Maa- ja metsätalousministeriö.2021. Lähiruoka. Viitattu 01.11.2021. <https://mmm.fi/lahiruoka>.

Yara Oy. Kotisivut.2021. Viitattu 25.10.21.<https://www.yara.fi/tietoa-yarasta/yara-suomi/tutkimus-kehitys-innovaatiot/>

Sitran selvityksiä 29. 2010. Lähiruokaa nyt! Trendistä markkinoille. Viitattu 01.11.2021. <https://media.sitra.fi/2017/02/23070513/SelvityksiC3A42029-3.pdf>.

Suomen luonto - ja ympäristökoulujen liitto ry.2021. Tukea luonto-ja ympäristö kasvatukseen. Viitattu 01.11.2021. <https://www.luontokoulut.fi/>.

Suomen ympäristöopisto Sykli.2005. Kestävä kehitys ammatillisissa oppilaitoksissa. Viitattu 26.10.2021. http://www.kolumbus.fi/eco-one/files/OpkeOK_Nettiversio.pdf.

Valtioneuvoston kanslia. 2019. Ruokavaliomuutoksen vaikutukset ja muutosta tukevat politiikkayhdistelmät. Viitattu 22.10.21. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161742/VNTEAS_47_Ruokavaliomuutoksen_vaikutukset.pdf?sequence=1&isAllo

Valtioneuvoston kanslia. 2021. Kestävän kehityksen toimikunta Agenda2030. Viitattu 22.10.21. <https://kestavakehitys.fi/kestava-kehitys>.

Kuunneltu

Niemi-Kapee, S. 2019. Kestävä kehityksen perusteet. Kuunneltu 25.10.2021, YouTube.

Niemi-Kapee, S. 2019. Kestävä kehityksen osa-alueet. Kuunneltu 25.10.2021, YouTube.

Julkaisemattomat

Kononen, R. 2021. Pääpuutarhurin haastattelut (4.10.2021, 26.9.2021 ja 17.6.2021). Keuda. Mäntsälän Saaren puutarhatuotanto. Mäntsälä

Pettinen, P. 2021. Puutarhaopettaja haastattelu 17.06.2021. Keuda. Mäntsälän Saaren puutarhatuotanto. Mäntsälä

Kuviot

Taulukot

Liitteet

Liite 1: Toimeksiantoon liittyvä kysely opetus ja ruokapalvelun jäsenille	38
38	
38	
Liite 2: Avoimenhaastattelun apukysymykset asiantuntijoiden haastattelussa	39

Liite 1: Toimeksiantoon liittyvä kysely opetus ja ruokapalvelun jäsenille

Oman elintarviketuotannon käyttöön tehostaminen kuntayhtymän sisäisessä toiminnassa

🔒 SIVUN OTSIKKO

Hei,
 olemme tekemässä opinnäytetyönä kehitystyötä, Laurean restonomi opintoihin. Tavoitteenamme on rakentaa konkreettinen toimintasuunnitelma, oman elintarviketuotannon käyttöön tehostamiseen kuntayhtymän sisäisessä toiminnassa.

Kutsumme sinut vastaamaan oheiseen kyselyyn koskien käytönoton tehostamista Keudassa.

1. Ammattinimike Keudassa 🗨️ 0

2. Mitkä Saaren kartanon tuotteet ovat sinulle tuttuja? 🗨️ 0

3. Missä tilanteessa olet käyttänyt näitä tuotteita ja millaiseksi koet tuotteiden hintatason? 🗨️ 0

4. Jos tuotteiden saatavuudessa on ollut haasteita, kuinka asia on selvitetty? 🗨️ 0

5. Millaisia reklamaatioita olet tehnyt toimittajalle? 🗨️ 0

6. Minkälaisia haasteita olet havainnut tilaamisen yhteydessä? 🗨️ 0

7. Miten olet kokenut tuotteiden laadun ja kuinka tuotteet ovat yleisesti pakattu? 🗨️ 0

8. Onko tuotteiden säilyvyys ollut riittävä? Jos ei miksi? 🗨️ 0

9. Mikä estää sinua käyttämästä Saaren kartanon tuotteita ja mitä raaka-aineita ei pysty tilata Saaren kartanolta? 🗨️ 0

10. Miten tuotteiden toimitus tapahtuu toimipisteeseenne? 🗨️ 0

Liite 2: Avoimenhaastattelun apukysymykset asiantuntijoiden haastattelussa

Avoimen haastattelun apukysymykset

1. Mikä edistää oman käytön laajentumista kuntayhtymässä?
2. Mikä estää oman käytön laajentumista kuntayhtymässä?
3. Mitä uhkia koet olevan oman käytön lisääntymisessä?
4. Mitä uhkia koet olevan oman käytön lisääntymisessä?